

Museum der letteren en manuscripten

In goede papieren

In de Koningsgalerij te Brussel opende vorig jaar het Museum der letteren en manuscripten. Het is voor bezoekers een trip naar alle domeinen van de geest.

NIEUWE BESTEMMELINGEN

Het Musée des lettres et manuscrits in Parijs, in 2004 opgericht door mecenas en verzamelaar Gérard Lhéritier, heeft sinds september vorig jaar een belangrijke poot in Brussel. De locatie, een voormalige luxewinkel in de Koningsgalerij, die samen met de Koninginne- en Prinsengalerij de Sint-Hubertusgalerijen vormt, moet niet onderdoen voor de Boulevard Saint-Germain in Parijs. In de negentiende eeuw moest men voor de Sint-Hubertusgalerijen zelfs toegang betalen. De vaste tentoonstelling bevindt zich op de eerste verdieping. Door de halfronde ramen kan men jaarlijks zes miljoen voorbijgangers tellen. Ideale ligging dus voor een museum dat mikt op 60.000 bezoekers per jaar. Terugkomers zijn aangetrokken door tijdelijke tentoonstellingen en afwisseling in de vaste collectie. Na Georges Simenon gaan de eerstvolgende tijdelijke tentoonstellingen over de Nobelprijswinnaar Maurice Maeterlinck en Brussel als hoofdstad van de kunsten. Daarnaast vertrekt ook veel waardevol papier op reis, zoals 85 tekeningen van de colorist Marc Chagall naar het Kasteel van Waroux bij Luik. Het is ambitieus om kinderen mee te nemen naar uitgestalde brieven en manuscripten, maar voor hen zijn er aangepaste workshops. Ze dragen namen als ‘Ganzenveer’ of ‘Op ontdekkingsreis naar de letters van het alfabet’. Middelbare scholieren kunnen aan het

werk in workshops als ‘Latinist’ of ‘Wetenschappers’. De *Bloemlezing* die het museum uitgeeft bevat 120 documenten van historische figuren, schrijvers, wetenschappers, kunstenaars en musici. De brieven belanden daardoor weer waar ze thuis horen: op de schoot.

MEEKIJKEN OVER DE SCHOUDER

De ogen moeten in het begin wat wennen aan het overvloedige tekstmateriaal en de weinige visuele blikvangers, maar eens ingesteld op leesmodus volgt de ene verrassing na de andere. De brieven en manuscripten laten meekijken over de schouder van beroemde westerse geesten, terwijl de politieke en culturele geschiedenis voorbijtrekt. Veldheren hergroeperen hun troepen, kunstenaars en wetenschappers vinden we halverwege hun arbeid. De twaalfde-eeuwse bul van paus Alexander III in het Latijn over de bezittingen en rechten van een Franse abdij is nog een open brief, en Filips II, koning van Spanje, spreekt in 1566 met een sierlijke aanhef de verzamelde edelen van het land van Henegouwen aan. Maar dichterbij bijvoorbeeld het ontstaansproces van de relativiteitstheorie komt men zelden. We kunnen Einsteins berekeningen, doorhalingen en kanttekeningen zien die hij eind 1913, begin 1914 in Berlijn en Zürich noteerde.

Tekeningen in Oost-Indische inkt, gesigneerd door Hugo Claus, fragmenten uit ‘De Oostakkerse gedichten’
PRIVÉCOLLECTIE / MUSEUM DER LETTEREN EN MANUSCRIPTEN

Foto: Saskia Vanderstichele

Foto: Saskia Vanderstichele

Museum der letteren en manuscripten

Foto: Saskia Vanderstichele

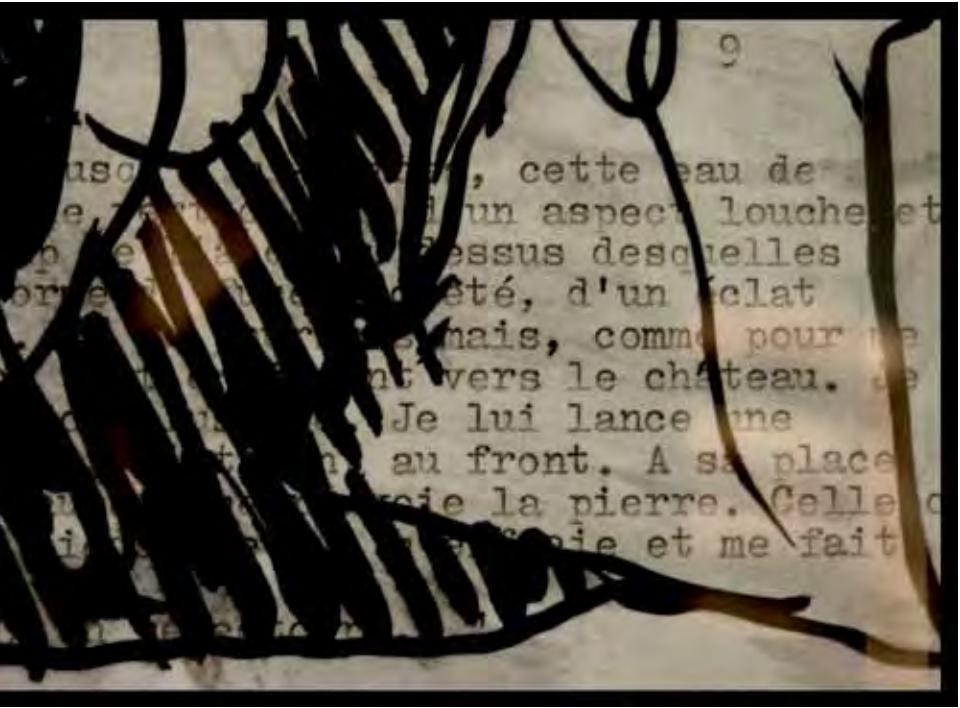

Foto: Saskia Vanderstichele

Foto: Saskia Vanderstichele

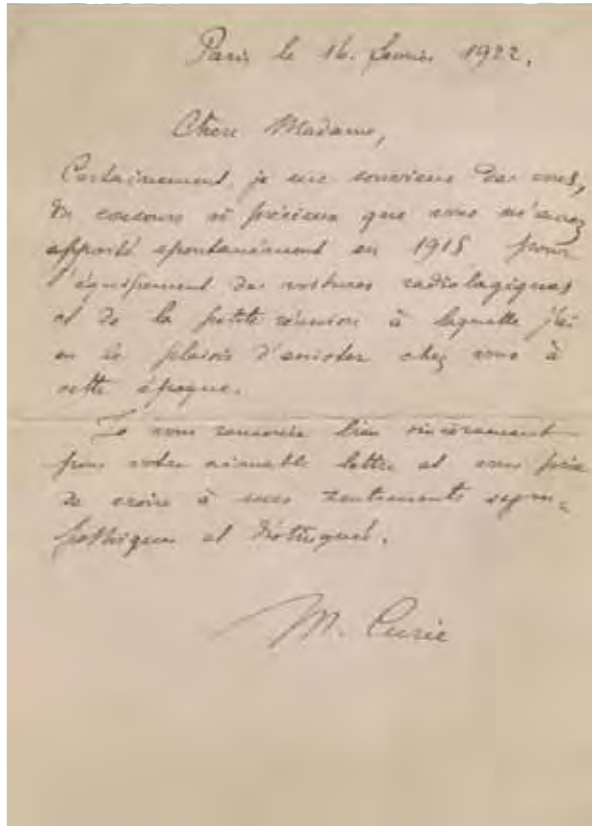
Gesigneerde autografische brief van René Magritte, gericht aan Yvonne Zervos, 5 maart 1958, Brussel
PRIVÉCOLLECTIE / MUSEUM DER LETTEREN EN MANUSCRIPTEN

Gesigneerde autografische brief van Francis Picabia, gericht aan Christine Boumeester, daterend uit de winter van 1947
PRIVÉCOLLECTIE / MUSEUM DER LETTEREN EN MANUSCRIPTEN

Tekening (detail) van Alechinsky op het typescript 'Poisson bien soluble' van Michel Butor, 1969
PRIVÉCOLLECTIE / MUSEUM DER LETTEREN EN MANUSCRIPTEN

Henri ‘Yours Harry’ de Toulouse-Lautrec vertelt zijn moeder in 1887 over zijn bezoek aan de Belgische schilders Théo van Rysselberghe en Eugène Boch van de avant-gardistische groep Les XX. In een brief uit 1900 aan zijn vrouw klaagt Claude Monet dan weer over de mist in Londen, waar hij verblijft om zich-ten van de Theems te schilderen. En Marie Curie bedankt prinses Edmond de Polignac - *Certainement je me souviens de vous* - voor haar financiële bijdrage voor de radiologische voertuigen aan het front. Ook de muziek is bijna tastbaar aanwezig. Met veel zwier trekt Beethoven de maatstrepen in een fuga, en zijn handtekening gaat crescendo en eindigt in een punt. Naast originele uitgaven van partituren van Debussy, zijn er manuscripten van Béla Bartók en Ravel. Jacques Brel liet kladjes na van *Il neige sur Liège* en *Mathilde*. Van Hugo Claus zijn er verschillende fasen van zijn roman *De hondsdagen*, en collages zonder woorden die hij aan Denise en Karel Jonckheere opdroeg. Hergé, die het museum niet bij de beeldende kunsten,

maar bij literatuur onderbrengt, geeft op zijn eigen briefpapier, gedateerd op vrijdag middernacht 11 december 1931, een inkijkje in zijn manier van werken. In goed leesbare, nu ja klare, lijnen. Na het verslag van een goed gevulde dag lijkt dat allemaal niets in vergelijking met wat hij de volgende dag allemaal moet leveren. *Kuifje in Amerika* afwerken, maar ook twee covers, een voor de Belgische scouts en een voor het tijdschrift *Le Petit Vingtième*. **SCHRIFTUUR** Ook los van de inhoud verklappen de brieven en manuscripten heel wat. Het handschrift van de vader van de psychoanalyse Sigmund Freud is voer voor psychologen, compleet onleesbaar. René Magritte met zijn duidelijk handschrift is bijna een uitzondering (de typemachine van Paul Delvaux is een verademing). We kunnen bijvoorbeeld zelf nalezen hoe hij de Franse schrijver Julien Gracq verzoekt een titel voor een van zijn doeken te verzinnen. Magrittes brieven zijn, zoals bij wel meer beeldende kunstenaars,

GRAFOLOOG IN DE ZAAL?

We betreuren het nu al dat veel digitale correspondentie van en tussen hedendaagse kunstenaars, wetenschappers, schrijvers en musici verloren zal gaan, of dat al is. De postbedeling verliep vroeger wel wat anders. Als de beeldhouwer Auguste Rodin ‘Monsieur M. Tardieu à Boitsfort, Belgique’ op de envelop schrijft, was dat in 1888 blijkbaar genoeg om aan te komen. In de brief klaagt Rodin zich moe te werken aan *De Kus* die was besteld voor de Eiffeltoren-Wereldtentoonstelling van 1889.

In een museum gewijd aan tekstbronnen, zou men

**Geïllustreerde autografische
brief van Wolfgang Amadeus
Mozart, gericht aan Geoffroy
de Jacquin, 29 mei 1787,
Wenen**

PRIVÉCOLLECTIE / MUSEUM DER
LETTEREN EN MANUSCRIPTEN

BLOZEN: Blozen is a Dutch word meaning 'bloated' or 'swollen'. It is often used to describe a person who is very full or a large, inflated object. In the context of the Blozen project, it refers to the large, inflated, and often deflated, balloons that are used to create the artwork.

PEBETIS

TWO TIE OF LIFE

La Bohème

TORRE DEL LAGO
OSCANAI

Sia come Puccini

Mars 1916

An Devroe

Patrick Van Caeckenbergh | The Tree of Life: The Encyclopedia of Blushings | 2003 - 2010 | 46,0 x 36,5 x 12,0 cm | © Peter Cox, Courtesy Zero X Gallery Antwerp

MUSEUM
LEUVEN